

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI
VE DİNDARLIK İLİŞKİSİ: BATMAN ÖRNEĞİ**

Sena PARLAR

(Kahramanmarař: SAMER Yayınları, 1. Baskı, 2023, 150 sayfa, ISBN: 9786257617512)

**SOCIAL MEDIA ADDICTION AMONG UNIVERSITY STUDENTS
AND RELIGIOSITY: THE CASE OF BATMAN**

Sena PARLAR

(Kahramanmarař: SAMER Publications, 1st, 2023, 150 pages, ISBN: 9786257617512)

Uzm. Mehmet DERİ¹

ÖZET

Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve dindarlık ilişkisi konusunda yapılan akademik çalışmaların sayısı son yıllarda giderek artmaktadır. Bunlardan biri de Uzm. Sena Parlar'ın kaleme almış olduğu “Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Dindarlık İlişkisi: Batman Örneđi” başlıklı eseridir. Çalışmada; “sosyal medya ve dindarlık” konusu Batman'da okuyan üniversite gençliği özelinde incelenmiş, sosyal medya ve dindarlık sorularını içeren sorular listesi, mülakat tekniği ile denek öğrenciler tarafından cevaplandırılmış, elde edilen bulgular üzerinden sosyal medya ve dindarlık konusu analiz edilmiştir. Sosyal medya bağımlılığı, ekran bağımlılığı veya üniversiteli gençlerde sosyal medya bağımlılığı konulu akademik çalışmalar yapılmıştır. Ancak çalışma, sosyal medya olgusunun dindarlıkla olan ilişkisinin kurulması açısından oldukça önem taşımaktadır. Alanında konuyla ilgili temel kaynaklar kullanılarak zengin bir akademik literatürle hazırlanmış olan çalışmada; konular özlü bir şekilde ele alınmış, çeşitli yönleriyle akademik bir perspektiften incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Bağımlılık, Dindarlık, Üniversite Öğrencileri, Batman.

---

¹ Editör, ORCID ID: 0000-0002-2287-9330, mehmet.deri@gmail.com

Kitap İncelemesi/ Book Review, Geliş Tarihi/Received: 24/03/2024–Kabul Tarihi/Accepted: 25/04/2024

ABSTRACT

The number of academic studies on the relationship between social media addiction and religiosity in university students has been increasing in recent years. One of them is Sena Parlar's work titled "Social Media Addiction and Religiosity Relationship in University Students: The Case of Batman". In this study, the issue of "social media and religiosity" was examined in the case of university youth studying in Batman, a list of questions including social media and religiosity questions was answered by the subject students through the interview technique, and the issue of social media and religiosity was analyzed based on the findings obtained. There have been academic studies on social media addiction, screen addiction or social media addiction among university students. However, this study is very important in terms of establishing the relationship between social media phenomenon and religiosity. In the study, which has been prepared with a rich academic literature by using the main sources on the subject in the field; the issues are handled in a concise manner and examined from an academic perspective in various aspects.

Keywords: Social Media, Addiction, Religiosity, University Students, Batman.

Günümüzde iletişim teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak, sosyal medya hayatımızın her alanında yer almaktadır. Ne var ki insan hayatındaki yerini katlayarak arttıran sosyal medya, yoğun ve bilinçsiz kullanım sonucu artık hayatımızın her alanına nüfuz edebilmekte, akademik veya işle ilgili sorun oluşturabilmekte, birçok psikolojik rahatsızlıklara yol açabilmektedir. Bu gelişmelere bağlı olarak alan uzmanları, sosyal medya bağımlılığını ciddi bir sağlık sorunu olarak değerlendirmektedirler.

Sosyal medya ve internet, ihtiyaçların daha hızlı giderilmesi ve pratik imkânlar sağlanması için tasarlanmışken günümüzde birçok yan aktiviteler artık ana aktivite durumuna gelmektedir. Bu durumda özellikle genç nesiller, bu alanda çok fazla vakit geçirmekte ve bu sanal alanların bağımlısı haline gelmektedir. Bu artık birçok dala ayrılmış bağımlılık konularına sebep olmaktadır. Bağımlılık ruhsal ve psikolojik irtibatın fiziksel konumlanma ve yönelme durumu olarak ortaya çıkması olduğundan insanların irade ve öz kontrollerinin en belirleyici ögesi olan din ve dindarlık ilişkisi de bu sebeple önemlidir. Dolayısıyla incelenecek olan bu çalışmada; gençleri muhatap alan, her türlü yönlendirmeye açık olan sosyal medya bağımlılığını irdelemek, dindarlıkla olan ilişkisini tespit etmek amaçlanmıştır.

Prof. Dr. İbrahim Gürses danışmanlığında, 2022 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Psikolojisi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan çalışma, daha sonra gözden geçirilip kitap haline getirilerek ilim âleminin istifadesine sunulmuştur.

İnceleyeceğimiz eser; giriş, iki bölüm, sonuç ve öneriler kısmından oluşmaktadır.

Girişte (s. 8-13); çalışmanın amacı, önemi, eserin yazılış gerekçesi gibi konular ele alınmıştır.

Birinci Bölümde (s. 14-78); “*Bağımlılık, Sosyal Medya, Din ve Bağımlılık İlişkisi*” başlığı ile bağımlılığın ne olduğu, bağımlılık çeşitleri, bağımlılığa yönelmede psiko-sosyal faktörler, sosyal medya bağımlılığının boyutları, din ve bağımlılık ilişkisi gibi konular incelenmiştir. Burada önemine binaen “sosyal medya bağımlılığının boyutları” konusuna değineceğiz.

Sosyal medya bağımlılığı “kişinin gün içerisindeki zamanının büyük bir kısmında sosyal medya platformlarında vakit geçirme isteği ve bu isteği kontrol etmekte güçlük çekmesi durumu” şeklinde tanımlanmaktadır.

İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal medya da hayatımızın her alanında yer almaya başlamıştır. Sosyal medya hemen hemen her yaş aralığında kullanılmaya başlanmışsa da bilhassa gençler tarafından sıkça kullanılmaya başlanmış, adeta sosyal medyanın bağımlısı olmuşlardır. Sosyal medya bağımlılığı, tıpkı diğer bağımlılık türleri gibi (oyun bağımlılığı, alışveriş bağımlılığı, alkol bağımlılığı, sigara bağımlılığı, madde bağımlılığı, internet bağımlılığı) bir psikolojik sorun olarak yerini almaktadır.

Özellikle genç kuşağın her geçen gün internette daha fazla zaman geçirmesi göz önünde bulundurulduğunda sosyal medyanın potansiyel bir endişe meydana getirdiği söylenebilir. Bu durum ise bireylerde bağımlılık, stres, endişe ve anti sosyalleşmeye neden olabilmektedir. Sosyal medya bazı kişilerin sosyalleşmekten kaçtığı, yalnız kalmayı tercih ettiği, gizlendiği bir alan olmuştur. Sosyal medya bağımlılığı bireyde bir süre sonra asosyalleşme, aile bağlarında soyutlanma, bu medyalar üzerinden adli olaylara konu olma, bütün gelecek ve genel vizyonunu buraya göre düzenleme mecburiyeti gibi sonuçlara sebep olmaktadır.

Sosyal medya bağımlılığı nedeniyle çok fazla zaman geçiren gençler, bu mecralarda geçirmiş oldukları zamanın farkında değildirler ve gün geçtikçe gerçek hayatın sorumluluklarını da görmezden gelmeye başlamaktadırlar. Sosyal medya gençlerin arkadaşlık kurma biçimlerini de değiştirmiştir. Gerçek yaşamında arkadaşlık kuramayan gençler, sosyal medyada çok sayıda "sanal" arkadaşına sahip olmaktadır. Sosyal medya platformları sayesinde gençler, her şeyi kontrol etme ihtiyacını da gidermekte ve zamanla gerçek kimliklerinin dışına çıkarak başka kimliklere yani başka benliklere geçiş yapmaktadırlar.

Sosyal medya bağımlılığının sigara, alkol, kumar bağımlılığı gibi zarar veren psikolojik bir sorun olduğu tespit edilmiştir. Chicago Booth School of Business University’de yapılan bir araştırmada sosyal medya bağımlılığının diğer bağımlılık yapan maddelere oranla daha fazla bağımlılık yaptığı tespit edilmiştir. Madde bağımlılığından kurtulmak tedavi olarak mümkünken, günlük hayatın adeta vazgeçilmezi olan ve neredeyse birçok işte kullanılan sosyal medyayı hayatımızdan çıkarmak oldukça zor görünmektedir.

Sosyal medya bağımlılığı zaman kaybına neden olduğu gibi bazı psikolojik rahatsızlıkları da beraberinde getirmektedir. Yapılan araştırmalarda genel olarak sosyal medya bağımlılığı olan kişilerde sosyal fobi, anksiyete, depresyon, uyku bozuklukları, yetersizlik duygusu vb gibi hastalıklar görülmektedir. Bununla beraber sosyal medya kullanımına erken yaşlardan itibaren başlanması ve sosyal medyada çokça zaman geçirilmesi kişilerde “dikkat eksikliğine” de sebebiyet vermektedir.

İkinci Bölüm (s. 79-129); “Çalışma Bulguları” başlığını taşımakta olup bu bölümde araştırmada deneklerin verdiği cevaplar sonrasında ulaşılan bulgulara değinilmiştir. Katılımcıların mülakat (görüşme) sorularına verdiği cevaplardan elde edilen bulgulara göre; öğrenci deneklerin önemli bir kısmı sosyal medya hesabının olduğunu; Instagram, WhatsApp, Youtube, Twitter, Telegram gibi sosyal medya uygulamalarını takip ettiklerini, stresli zamanlarında sosyal medyada daha fazla vakit geçirdiklerini, sosyal medyanın, ibadetlerine kısmen de olsa engel olduğunu; dinî gün ve gecelerde ibadetle meşgul olmanın yanı sıra sosyal medyada da vakit geçirdiklerini; sosyal medyadaki dinî konuşmaları dinlediklerini ve bu dinledikleri konuşmaların dinî yaşantılarına olumlu etki ettiğini; sosyal medyada dinî içerikli paylaşımlar yaptıklarını; sosyal medyada gerçek dışı paylaşımların ise haram olduğunu ifade etmişlerdir.

Buna göre üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının altında yatan nedenleri tespit etmek, sosyal medyayı olumlu yönde ve vakitlice kullanmalarına yönelik çalışmalara öncelik verilebilir. Bu noktada, üniversite öğrencilerinin sosyal medyanın sağlıklı kullanımı ve sosyal medya mecralarında fazla vakit geçirmenin doğurabileceği riskler konusunda bilgilendirilmeleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda dijital okuryazarlığın eğitim sistemine üniversite öncesinde entegre edilmesi, böylece boş zaman geçirme ve eğlence amaçlı sosyal medya kullanımının kısıtlanması ve bilgi edinme, eğitim-öğretimi destekleme ve toplumsal katma değeri olan bilgi paylaşımı gibi kullanımların özendirilmesi gerekmektedir. Böylece sosyal medyanın kullanım amaçları ile ilgili bilinç düzeyinin erken yaşlardan itibaren yükseltilmesi ile birlikte, bireyleri ve toplumu tehdit eden sosyal medya bağımlılığı sorunu kontrol altına alınabilir.

Sonuç (s. 130-139) kısmında ise araştırmada elde edilen bulgular üzerinden çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak çalışmaya son verilmiştir.

Netice itibariyle çalışma; alanında yapılan önemli çalışmalardan biri olması, zengin bir akademik literatür kullanılarak hazırlanmış olması, konuların bütüncül ve sistematik bir şekilde ele alınması, yazarının konuya olan hâkimiyeti ve özgün değerlendirmeleri, hem nitel alan araştırması olması hem de üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının irdelenmesi ve dindarlıkla olan ilişkisinin tespit edilmesi, bu bağımlılığın olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması yönünde öneriler sunması açısından alana önemli katkı sağlamaktadır. Öte yandan çalışmada elde edilen bulgular, sosyal medya bağımlılığı ve dindarlık ilişkisinin tespiti açısından oldukça önem taşımaktadır.